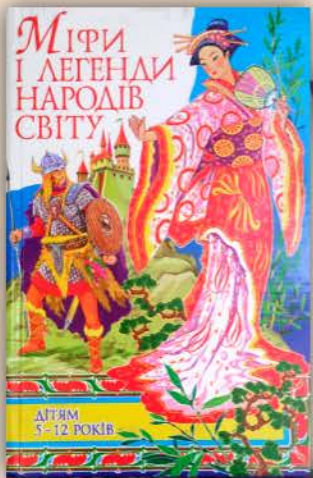

Українська міфологія - культурна спадщина давніх українців

тематичний
книжковий
перегляд

абонемент художньої літератури

тематичний
книжковий
перегляд

Українська міфологія

Найзаповітніші думки, фантазії і мрії,
Те сокровенне, що в житті було,
Всі сподівання, вимисли, надії
У міфи втілені, щоб там усе жило
Й дійшло до нас, і дечого навчило,
Та повертало у минулий час.

Щоб думку сплячу іноді будило
І мріяти щоб заставляло нас.
Усе таємне в міфах і незвичне,
Безмежно дивне, ніби й неземне.
І світле, й темне, дуже фантастичне
Але цікаве, просто чарівне...

Надія Красоткіна

Міф — сказання про давні вірування народу щодо походження землі, людини, явищ природи, Всесвіту, богів, тварин. Міфологія — сукупність міфів.

Міфологія українців бере свій початок в добу первісно-спільного ладу, в той час, коли людина почала осмислювати явища навколишньої дійсності. Вірування давніх народів були тісно пов'язані з їх повсякденним життям, навколишнім світом, природою. Древні люди намагались пояснити зміни, явища і сили в природі і суспільстві (невидимий світ), використовуючи наявні у них на той час поняття про стосунки між людьми (видимий світ). Таким чином, сили природи уподібнювались людям, набували певних людських рис . Прадавні племена, які жили в повній гармонії з довкіллям, творили перекази про обожнений світ природи, вірили в її чарівну силу, створювали міфологічні образи в різних видах мистецтва.

Українські міфи характерні тим, що вони надзвичайно природні, пов'язані з хліборобським або пастушим побутом наших предків. Їхні персонажі переважно батько-господар, мати-господиня, їхні сини й дочки, їхня худоба та поля.

Особливістю української міфології є пантеїзм (від гр. pan — все, і theos — Бог), тобто філософсько-релігійне вчення, за яким Бог ототожнюється з природою.

В українців існувала своєрідна ієрархія Богів: на чолі всього світу стояли найстарші Боги, котрі керували всім життям, далі йшли нижчі рангом Боги, а також демони, які надавали послуги старшим Богам; а внизу стояли люди, обдаровані великою силою, що могли конкурувати з демонами.

До головних божеств давніх українців належать: Род (бог Всесвіту), Перун (бог блискавки), Берегиня (богиня домашнього затишку), Хорс (бог сонця), Стрибог (бог вітру), Дажбог (бог світла та врожаю) та інші. У фольклорі популярні також міфологічні персонажі: Ярило (символ сонця, родючості, весни), Купало (покровитель літнього сонцевороту, кохання) тощо. Деякі боги вважалися покровителями різних видів творчості: Велес — бог мистецтва, зокрема музики, поезії; Сварог — бог ковальства та ремесел, Мокоша — богиня ткацтва, рукоділля тощо. Боги вважалися всесильними та постійно були присутні в повсякденному житті людини.

Українська культура своєрідна і багата на різноманітні демонологічні персонажі. Уява пересічного українця завжди була багатою на різні вигадки, щось таємниче і цікаве. Так з'явилися у народному фольклорі чорти, водяники, русалки, домовики, перевертні та інші сили потойбіччя.

У деяких народів існує чіткий розподіл духів на злих та добрих, проте в українській міфології такого не було. Наші предки вважали, що добро і зло, яке несуть духи, визначається не так природою самих духів, як їх роллю в тій чи іншій ситуації. Навіть після прийняття християнства, українець завжди ладен діяти за принципом: "Бога люби, але і чорта не гніви".

Головні божества давніх українців :

РОД

Першобог, Бог Всесвіту, зачинатель усього живого, творець Вірю, батько Білобога, відає долями богів і людей. З кришталевої сльози, яку зронило всевидяще Око у Вічність, виїшов той, що є від віку душою всього сущого. З тієї Божої суті першоптах створив воду та зніс золоте яйце.

СВАРОГ

Прабог, владика світу, батько Сварожичів. Навчив людей користуватися вогнем, виготовляти мідь та залізо. Навчив їх ковальського ремесла, викував першого плуга і першу шлюбну обручку.

ДАЖБОГ

Бог світла і сонця, син Сварога, бог-даватель всякого добра, опікун людської долі та достатку. Дажбог-сонце прийшов у світ дарувати людям білий день, ділити з ними їхнє щастя, долю, добро та любов.

ПЕРУН

Бог блискавок і грому, в його владі увесь небозвід, атмосферні опади, вітри і погода. Першим своїм весняним громом воскрешає землю, повертає їй життя проганяючи Мару і холод.

ХОРС

Бог сонця

Як і Дажбогові, Хорсу приносили жертви у вигляді хлібних виробів: паляниць, медяників, калачів, калити, коржів. Із перекладів давньогрецьких авторів дізнаємося, що Хорс відповідав грецькому Аполону.

ЯРИЛО

Бог весняних робіт, заступник сівачів і всіх, хто встає рано, до схід сонця. На голові — вінок квітів як символ вічності і неба. На грудях Ярило носив, згідно з повір'ям, зображення бика — символ дужої ярості і пристрасті.

ВЕЛЕС

Бог достатку і скотарства. Бог мистецтва, краси, музики, багатства людської душі, її щастя та любові. Опікун всього живого. Покровитель волхвів, ясновидців, віщунів. Своїм богом Велеса називають також люди різних ремесел та промислів.

ЛАДА

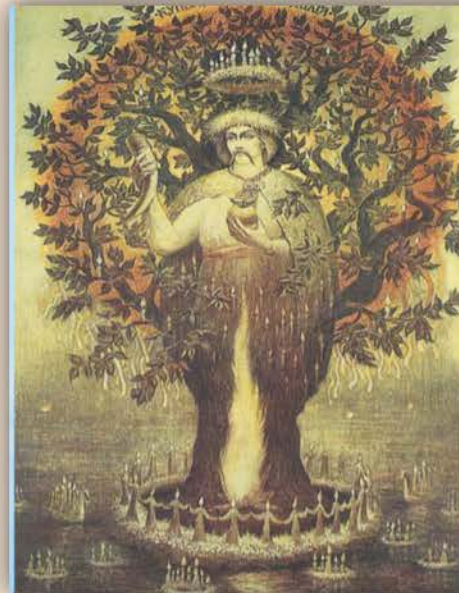
Богиня любові і краси. Лада-Берегиня, богиня світової гармонії, Всесвіту, краси і любові. Велика мати всього сущого. Покровителька жінок, дітей, шлюбу, врожаю, родючості.

Мокоша (Макош, Цариця води, Водяниця)

Богиня родючості, жіночого рукоділля, мистецтва і води.

Популярність Мокоші серед українського жіноцтва була такою великою, що її культ зберігався довгі століття після знищення язичництва.

КУПАЛО

Бог родючості, врожайного літа, лікарських рослин та добробуту. Бог молодості, краси, молодечої вибуялої волі, духовної нескоримості. Бог земних плодів, а також бог шлюбу.

МОРАНА

Богиня Морана, Мара, Морена - втілення смерті, ночі, зими. Дружина Чорнобога — сіє на землі чвари, брехні, недуги, вночі ходить з головою під пахвою попід людськими оселями й вигукє імена господарів — хто відгукнеться, той помирас.

КОЛЯДА

1) бог, який розпочинає Коло Свароже, тобто новий господарський рік.

2) Коляда - також стародавня богиня-мати молодого Божича-Сонця.

Труднощі досліджень української міфології полягають насамперед у тому, що всі писемні згадки про стародавні вірування носять характер критики і засудження язичницьких Богів (бісів), яких кожен літописець не вважав за потрібне пояснювати, лише трактував як пережитки малокультурних звичаїв, неприйнятних для християн.

Розвиток української міфології був перерваний зненацька. Християнські проповідники знищили безліч язичницьких творів, які писалися волхвами для потреб богослужіння та практичного життя. На жаль, мало писемних творів про народні вірування у нас збереглися. Хто знає, якою б нині виглядала українська міфологія, якби мала писемні пам'ятки, як, (наприклад), у греків, адже наші вірування за давністю не поступаються грецьким.

Давні вірування українського народу "проростають" з сивої давнини і постають скарбницею нематеріальної культури. Ми вивчали міфологію Давнього Риму, Греції чи Єгипту, а так мало знаємо про міфологію Давньої України. Це багатюща криниця мудрості і духовності, у якій сплелись найдавніші зразки народної мудрості та творчості, легенди і перекази, світогляд наших пращурів - народів Праукраїни.

Вивчаймо своє! Українська нація має свою власну міфологію. Вона цікава і вчить любити свою історію, свою культуру та свої традиції. Пишаймося українським!

